

467.

Md.

1702

27 d.

Cr.

Q. D. B. V.

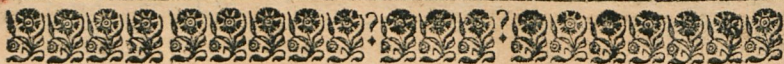
IO. SAMVELIS
STRYKII, D.

DE

INCOMMODIS
FESTORVM,

PROGRAMMA
INAUGVRALE.

A & Ω.

Votiescunque varia illa festorum genera, numerumque eorum insignem apud animum meum perpendo, semper in eam quaestionem prolabor, sintne festa illa ecclesiae Christianae commoda magis an incommoda? Equidem si ex communi aliorum sensu respondendum, videtur utique, vsum festorum in ecclesia esse eximium: siquidem, Deo haec placere insigniter, constare possit ex quamplurimis festis in veteri testamento inter Iudaeos ordinatis, vt adeo hic modus Deo complacendi in nouo testamento merito retinendus, & potius ambabus, quod dicitur, manibus amplectendus sit. Cur enim non omnem occasionem arripiamus laudandi Deum pro infinitis beneficiis suis, eiusque gratiam vltterius exorandi? Accedit, quod quo plura festa sunt, eo maiorem occasionem nanciscamur animos populi excitandi, eosque in salutari doctrina instituendi. Quod si vero rem hanc penitus intropicio, & quid commodi reapse attulerit obseruatio tot festorum, non possum non ingenue fateri, hanc vtilitatem mihi suspectam videri, & multo maiora ex festis incommoda, quam commoda, quotidie renasci. Verum vt huius sententiae meae, in iure ecclesiastico non exiguum vsum praestantis, fundamenta ostendam, pro solidiori eius declaratione, vtque statim constet quid ad rationes contrarias respondendum sit, paucissimis origo festorum erit indaganda. Hic vero, si sacrum codicem euoluimus, nusquam inuenitur ante Mosis tempora festa vlla a Deo praecipita & instituta fuisse, hoc enim si factum fuisset, non est vero simile, Deum haec nos ignorare, & nulla prorsus vestigia eius relinquere voluisse. Legimus autem, Patriarchas Deum nihilominus seruo coluisse, & cum iis familiariter conuersatum esse Deum, eorumque cultum approbasse, quamuis nulli praecise tempori aut loco fuerit adstrictus. Vnde primum illud elicio, Deum in se non delectari festis, cum alias haud dubie idem quoque a patriarchis exacturus fuisset. Populo vero Iudaico ex Aegypti captiuitate educto, coepit iis festa praescribere, & per Mosen sanctissime custodienda mandare. Non inutile ergo est inquirere, quid causae fuerit, quod tunc demum festa instituerit

stituerit Deus, & non prioribus temporibus, & quod non Iudæis quoq; eandem libertatem permiserit, quam Patriarchis? Scilicet, vt in compendio dicam, incipiebat tum lex illa ceremonialis & Leuitica, tanquam iugum aliquod, ceu sæpe vocatur in scriptura, humeris imponi Israelitarum. Non quasi Deo iucundum esset onerare populum suum sed quia in eo statu erat populus, vt propter effrenatam eius libidinem necessum fuerit eum retrahere ad obsequium diuinum; frenis enim & jugis vtimur ad compescenda animalia. Scilicet non improbabilis, sed veritati valde consona est sententia Spenceri, (a) Deum festa ordinasse, vt hac ratione populum a cultu idololatrico, ad quem pronum fuisse ex sacris litteris constat, retraheret: Cum enim ex historiis pateat, multa a gentilibus, maxime vero ab Ægyptiis, festa Diis suis dedicata fuisse, populus autem Iudaicus durante captiuitate eiusmodi cultum viderit, ipsiq; placuerint solennia istiusmodi sacra, Deum succurrissè infirmitati eorū, & ipsis quoq; festa dedisse, vt ita in obsequio con tinerentur. Quam sententiam comprobat Chrysostomus his verbis: (b) *Cum Iudæorum intellectus ad efficacem Spiritus operationem capiendam non sufficeret, sed consuetudine gentium in seruitutem redacti essent & circa aras & sacrificia comprobarentur; Deus dies illos festos, etiam idolis colendis dicatos, ad pietatem ordine quodam instituentiam commutat, eaq; sustinet, quæ ipsi non placebant.* Postquam autem ea appropinquassent tempora in nouo testamento, vbi sine coactione, non certo loco & die, sed omni loco & tempore in spiritu & veritate colendus erat Deus, (c) intelligebant Apostoli, nunc non tempus esse dies & festa seruare, hinc monet Paulus suos: (d) *Ne vos quis indicato in cibo aut potu aut in parte festi, aut non ieiunii aut sabbatorum, quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi.* Sed & illos, qui hanc auream libertatem suam flocci habent & ad festa obseruanda confugiunt, reprehendit: (e) *Nunc autem postquam cognouistis Deum, imo postquam agniti estis a Deo, quomodo conuertimini iterum ad infirma & cæna elementa, quibus iterum seruire vultis? Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos: Timeo vobis, ne forte frustra laborauerim erga vos.* Hinc etiam nec Apostolorum tempore certa festa obseruata, nec ab iis quædam præscripta, vt agnoscit Augustinus: (f) *Sed constans Christianorum sententia fuit, conuenire iis, qui in Christum a mortuis*

Y 2

restit-

(a) Tr. de LL. Rit. Hebr. l. 3. c. 8. (b) Tom. 6. Sermon. de Christi. Pastore p. 267. (c) Ier. XXXI. 22. 33. Iob. IV. 21. seqq. (d) Coll. II. 16. 17. (e) Gal. VI. 9. 10. 11. (f) In Psalm. XLI.

refuscitatum credunt, perpetuum seruare festum per totam viam. (g) Hinc & dum contra Tryphonem iudaum, qui Christianis obiecerat, quod dies festos non obseruent, disputat Iustinus Martyr, fatetur quod iabbatha & ferias non agant. (b) Interim tamen post Apostolorum tempora primo iam seculo Christianos tria festa obseruasse diem Parasceuen, Paschatos, & Pentecostes, ex historia ecclesiastica constat, sed magis propter imperitum populum, & sine necessitate legis. (i) Festum Natiuitatis Christi diu post Apostolorum tempora introductum & dies 25. Decembr. quem hodie obseruamus, demum in quinto seculo ad hoc festum destinatus. (k) Quod vero maiora illa festa, vt loquimur, per tres dies obseruauerint in primis seculis, vestigia nulla reperiuntur. Vt adeo constet, in primitiua ecclesia festa paucissima fuisse obseruata, quamuis enim successu temporis & memoriam martyrum obseruauerint, dies tamen illi non festiui seu feriales, sed tantum memoriales fuerunt, vsq; dum Constantinus M. edicto mandauerit, Martyrum dies festiue colendos esse, (l) non sine leui superstitionis suspitione. Cum enim ab eo tempore Christiani magis magisque deflecerent a perpetuo festo, quod per totam vitam agere conuenit, externa festa quam plurima instituta. Hinc Theodorus Thummus, Theologus Tubingensis, (m) Vbi inquit, *uentum est ad tempora Augustini, Hieronimi, Chrysostomi, Cirilli, Hefychii &c. plura accesserunt, vt festum rogationum, Litanie Circumciso, Dominica in ramis palmarum, dies cinerum, Inuentio Stephani, Feria Michaelis Arch. Cathedra Petri, 40. matrum, Aduentus Domini, Natiuitas Io. Baptiste, Io. Chrysostomi, Thome cuiusdam monachi, memoria Cypriani, Stephani Laurentii, Agnetis, Ursulae, Eusebii Verecellensis Episcopi &c. vbi in sequentibus, quae festa singulis seculis fuerint introducta, recenset. Constat enim, sub papatu adeo increuisse numerum festorum, vt maximi pars anni iis consumatur. Cum ergo diuino spiritu agitatus Lutherus noster opus reformationis aggrediretur, inter alios abusus in papatu etiam annotauit inconuenientiam & incommoda tot festorum in Papatu introductorum, atque desuper aliquoties in scriptis suis grauissime conquestus est. Sed & in eo fuit, vt multa tollerentur festa, quorum tamen non pauca, cum solus vno tempore omnes papatus reliquias eradicare non posset, nobis reliquit. Haec est*

(g) Hieronym. Ep. 150. ad Algas. qu. 10. (b) in Dial. cum Tryphone p. 227. seqq. (i) Origines lib. VIII aduers. Celsi. p. 392. (k) Chrysolom. Homil. 31. de Nat. Dom. (l) Euseb. in vit. Constantini. l. 4. (m) tract. de Festis Iudaeorum & Christianor. p. m. 70.

origo fefforum, & ita eadem ad noſtra vsque tempora translata ſunt. Nunc ergo incommoda eorum vt oſtendam neceſſum eſt.

Videmus quo in papatu prolapſi ſint homines, alleſti tot feſtis, ſcilicet, vt hæc feſta neceſſarium religionis & diuini cultus partem ſtatuert, ipſiſque diebus feſtis ſpecialeſ in eſſe ſanctitatem dixerint quam in rem noſtri Theologiſe illis oppoſuerunt, oſtendendo, nec ad religionem, nec ad cultum diuinum neceſſaria feſta, ſancta eſſe, retineri tamen quædam ordinis & diſciplinæ cauſa ex mera libertate, (n) vbi contra Pontificii conſtanter aſſerunt, neceſſaria eſſe feſta, nec tantum ratione ordinis & diſciplinæ, ſed etiam ratione myſterii. (o) Nunc conſideremus, annon hic error papifticus in noſtra eccleſia iam tacite altas radices egerit. Sane pleriq; in ſacris quæ feſtis diebus peraguntur, partem cultus diuini conſtituunt. Feſtos dies habent pro ſanctis, tanquam in quibus aliquod myſterium lateat. Quod vel exinde patet, quia dies feſti maiori pompa, maiori celebritate peraguntur, quam dies dominicus. Cum tamen Lutherus noſter expreſſe aſſerat, nullum diem reliquis ſanctiorem & ſacriorem eſſe, ſed omnes dies nobis debere eſſe ſanctos. (p) Eſt hoc *primum* incommodum fatiſ inſigne, Ex quo ſtatim *alterum* fluit, quod multitudine feſtorum populus confirmetur in opere operato. Tantum enim externo cultui tribuit maior pars illorum, qui ſe Chriſtianos vocant, vt, ſi gloria-ri poſſint, ſe nullam concionem negligere nec dominicis nec feſtis diebus, exiſtiment, neminem dubitare amplius debere, quin Deum rite colant, & pro veris Chriſtianiſ habendi ſint. Sed & *tertium* inde incommodum ſequitur, quod adeo omnia differant ad dies feſtos, vt memoriam eius rei, cuius gratia feſtum inſtitutum, alio tempore plane negligant. Ita in conuentibus publicis de natiuitate Chriſti, paſſione, reſurrectione, aſcenſione, & miſſione ſpiritus ſancti, non agitur communiter, niſi in feſtis eius cauſa conſtitutis, adeo, vt mirum videretur populo, ſi hymnus de reſurrectione Chriſti agens alio tempore in templis cani deberet, ceu illud etiam communiter negligitur cum tamen omni tempore eius memoriam recolere deberemus. *Quartum* eſt, quod diebus feſtis operæ prohibeantur, & ita impediuntur operarii panem quotidianum ſibi comparare, quo ipſo non poteſt non paupertas inter ciues promoueri cum

(n) Chemnit. *Exam. Concil Tridentin. de Feſtis* p. 265. ſeqq. (o) Vid. Iacob. Greſſerus *tr. de feſtis Chriſtianorum.* vbi Bellarmini & Romane eccleſie ſententiam, contra noſtros, ſat acerbè defendit. (p) *T. IV. Ionenſ. fol. 393. b. Catechiſm. Maior. præcept. 3.*

magno incommodo reip. Erat hoc medium in papatu, quo clerus cor-
radebat bona priuatorum, propter accidentia quæ clerus ex diebus fe-
stis habet. Recte Lutherus (g) Doch sollen die Leute unterrichtet wer-
den/ daß solche Ferien allein darum gehalten werden/ daß man daran
Gottes Wort lerne/ und ob einem Hand- Arbeit für sie/ mag er diesel-
be thun. Vnde & quintum consequitur, quod homines ad otium inui-
tentur, dum operæ ipsis interduntur, cum tamen vulgus hoc tem-
pus piis meditationibus destinare non soleat. Quin quod paucissimi in
otio diem festum peractis sacris transigant, sed pleriq; etiã conpotatio-
nibus, saltationibus, & impiis congregationibus id consumant, quod
sexum incommodū est: de quo recte conqueritur Danhauer (r) his ver-
bis: Die Leute werden von der Arbeit abgehalten/ im Gegentheile zum
Müßiggang/ Tansen/ Spielen/ Fressen/ Sauffen und andern Uppig-
keiten veranlasset. Nec in dignitate constituti id aliter faciunt, qui exi-
stimant, festa non festiue celebrari posse, si non splendida instituantur
conuiuia, & ludendi, saltandi expatiandique causa conueniant.
Septimum est insignis ille in vestibus luxus, credunt enim homines
hunc quasi necessarium esse in festis: quicquid enim operis suis ac-
quirunt operarii, id omne quasi in istiusmodi vestimenta impen-
dunt. Sane, si festa non essent, haud exiguam pecuniæ sum-
mam lucrari homines possent. Recte ergo sensit Polydorus Ver-
gilius: (s) Dies alii aliis festi festis ex paruis quandoq; causis accumulati sunt:
id quod baud scimus an expedierit, quum præsertim videamus, eo rediisse Chri-
stianorum mores, ut quam olim ex religionis usu erat hæc instituire, tam
NVNC PRAESTARE VIDEATVR EADEM ANTIQVARE, quum bona pars ho-
minum otium istud festorum dierum, non adorandum, non ad diuina scripta
audienda, cuius rei causa datum est, sed ad omnifariam bonorum morum corru-
ptelam augendam indictis magis magisq; impudenter consumat. - Atq; ita
belle Ethnicos perinde hæc in re ut in nimis multis aliis emulamur, quod tantum
absuit ut maiores nostri fecerint, ut etiam illud ipsum audacter ethnicis vitio
dederint, teste Tertulliano in Apologetico. Neq; quas pro vtilitate festorum
statim in principio adduxi, rationes vllius momenti sunt, siquidem fal-
sum est Deo festa placere; placet ipsi, si homines secundū voluntatem
eius viuant, quod si desit, etiam ipsa festa maximopere displicent. Odi, in-
quit Deus per prophetam, (t) abominor festa vestra, nec odorabor cessatio-
nes vestras. Vt alia loca taceam. (u) Quis crediderit adeo Deum abomi-
nari

(g) Tom. IV. Ienenf. fol. 342. b. (r) Catechismus - Milch Cons. 39. p. 557. (s) Tr. de Inuentor.
Rer. 1.6. c. 8. (t) Amos V. 21. seqq. (u) E. L. 11. Ier. VI. 20. Mal. II. 2.

nari festa ab ipso instituta? quomodo ergo placebunt Deo festa nostra, qui ne quidem mandatum diuinum habemus, vt Iudæi? Si dixeris tollantur vicia & abusus: respondeo tollantur; sed videbis tolli non posse. An ergo, pergis, negligenda occasio Deum laudandi? Non. Sed an laudari non potest Deus etiam sublati festis? Annon quotidie laudandus? Bonum tamen est, in fas, populum sapius publice admoneri: recte, sed hoc fieri potest sine festis. Quotidie hoc faciendum, non tantum concionibus, sed & catechisationibus, vt vocantur, & visitationibus domesticis: sed hæc ipsa communiter negliguntur, vt ut plus commodi conferant quam conciones. Cum itaq; tot sint incommoda festorum & quasi mala necessaria, quæ tolli alias non possunt, boni principis esse existimo diminuere numerum festorum, & quantum potest fieri restringere, cultum vero publicum & priuatum nihilominus ampliorem reddere.

Hæc autem nunc prolixius prosequi instituti ratio non permittit, dedit autem mihi occasionem ista differendi clarissimus Candidatus CONRADVS LVDOVICVS WAGNERVS, dum dissertationem suam inauguralem DE IURE SABBATHI publicæ luci exponit. Natus is est in celeberrima vrbe *Brunsvicensi* die XII. August. Anno MDC LXXIX. ex parentibus honestissimis, patre clarissimo viro, *Wernero Wagnero* Sereniff. Ducum Brunsvicensium in præfectura ab illice dicta, vulgo *Eichgerichte* / præfecto, & matre *Lucia Catharina Hausmannia*, Conradi Hausmanni, Pastoris & Superintendentis quondam meritissimi in oppido *Uhlen* / filia, femina honestissima. A quibus parentibus, cum animaduertent, filium non ad plebeias operas, sed ad altiora studia natum, optimoque ingenio a Deo donatum esse, omni sollicitudine educatus est. Hinc vt in Christianismi pariter & bonarum litterarum studiis solida hauriret principia, summa industria curarunt, nihilque omiserunt, quod ad præparandum polendumque animum ipsius vlla ratione pertinere posset. Quem in finem noster ab honoratissimis parentibus suis Anno MDC XCVI. Hannoueram missus, vt ibi cœperat tyrocinia continuaret, vbi clarissimi viri *Lybberi*, qui ob singulare artificium, memoriæ adiuuandæ causa ab ipso inuentum, celebris est, institutione, in studio præcipue Philologico, vsus est, nec leuia hausit incrementa. Triennio autem post-hac peracto, cum iam satis ad altiora studia præparatus esset, iussu parentum Academiam patriam, celeberrimam *Helmstadiensem*, Iuliam dictam,

dictam, petiit, atque, Anno MDCXCIX. d. VI. Martii, in album & numerum studiosorum receptus est. Hic vero iurisprudentiæ studio se consecrare cepit: cuius elementa & principia hausit ductu imprimis Excellentissimi Iocii *Io. Eisenharti*, qui & hospitio suo & conuictu eum recepit, cuiusque singularem humanitatem, dexteritatem, & fidem, gratissima ad huc mente colit. Positis in laudata Academia fundamentis in iure, peracto integro anno, nostram salutauit Academiam, atque Anno MDCC. finito Paschatos festo in numerum ciuium nostrorum receptus. Hic vero totus in eo fuit, vt iactis fundamentis totum ædificium superstrueret, & quicquid in iurisprudentia reliquum erat absolueret. Quem in finem præcipue interfuit collegiis, tam publicis, quam priuatis, *venerandi parentis mei*, eoque duce omnes iuris partes, totumque, vt vocant, cursum, absoluit. Sed & reliquorum coniunctissimorum collegiarum operis vsus est, & Excellentissimum *Thomasi-um*, iurisprudentiam diuinam priuatim explicantem, audiuit sedulo, & lectionibus eius publicis etiam vsus; nec minus meis qualibuscunque laboribus industrius comes adfuit. Quibus iunxit Philosophica studia interprete celeberrimo *Buddeo*, & collegium practicum apud consultissimum *Schubar-um* Professore iuris extraordinarium. Sed ne in obscuro agere videretur, sed periculum ipse faceret profectuum suorum, placuit ipsi Dissertationem *De Iure Liciti sed non Honesti* magno studio conscriptam, sub meo Præsidio publico examini submittere d. III. Februarii huius anni. Quam non modo male defendit, sed elaboratione eius simul ostendit publice, se non meris legibus Romanis incubuisse, sed & veræ iurisprudentiæ solidissimisq; boni & aequi principiis operam nauasse. Tandem cum valedicendum ipsi fuerit Academii, suauis aliorum, non ex ambitione, a qua propter singularem modestiam suam, quam toto tempore quo hic fuit, abunde probauit, alienus ante trimestre spatium me, tum collegii Iureconsultorum Decanum, accessit, desideriumque suum exposuit, atque, vt ad consueta examina, Candidatis Iuris sabsunda, admitteretur, petiit. Annuit Collegium nostrum ipsius petito, eumque admisit, & tales in utroque examine deprehendit profectus eius, vt non dubitauerit, viam ipsi ad maiores honores pandere. Nihil ergo supererat, quam vt publicum adhuc eruditorum Examen subiret, quam in rem dissertationem inauguralem, vt iam supra dixi, *De Iure Sabbarbi*, summo studio, summaque diligentia, conscripsit, eam die XVII. huius mensis publice defensusus.

Huic itaque solenni actui vt Patres & Ciues Fridericianæ nostræ frequentes interesse, eumque expectatissima præsentia sua illustriorem reddere haud dedignentur, eo quo possum culta & studio, etiam atque etiam contendo. Halæ Magdeb. d. XI. Nouembris
M DCCII.

Halle, Diss. 1702 (Sa/Stryk)

ULB Halle

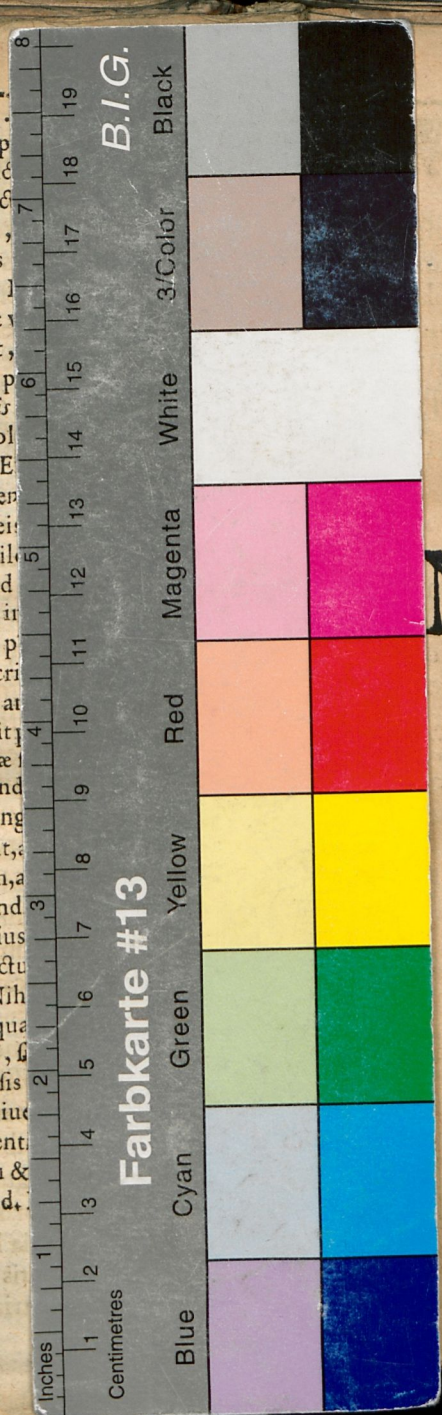
3

001 540 882

Sb.

Md.
1702 27 d
C2.

Q. D. B. V.
I O. SAMVELIS
STRYKII, D.

DE
IN COMMODIS
FESTORVM,
PROGRAMMA
INAUGVRALE.

